

Expressions i frases fetes. El «Diccionari pràctic i complementari de la llengua catalana»

Andreu Salom i Mir

Les expressions i les frases fetes són una mostra feaent de la manera de ser i de fer dels pobles i de llur geni col·lectiu. Perpetuen la saviesa popular i reflecteixen perfectament la caracterologia de la seva gent. Sovint expressen idees molt més profundes que el que es podria deduir del significat concret de les paraules. Fan referència a tots els aspectes de la vida i constitueixen unes formes estereotipades i invariables que sovint equivalen a un verb simple i que no són sempre fàcils de traduir a altres llengües. El gruix de treballs que s'han enllestit sobre el tema és ja d'una certa importància. Una d'aquestes obres és el *Diccionari pràctic i complementari de la llengua catalana* (1), la realització del qual, d'una envergadura considerable, s'ha allargassat més de dues dècades (del 2007 al 2018). Sota la direcció del professor amerenc Sebastià Oliveras i Duran, ha comptat amb

autors i col·laboradors d'arreu dels Països Catalans. Es tracta d'un recull molt extens i d'una vàlua considerable, atès que conté entrades de gairebé tots els indrets de parla catalana. En aquesta faisó, i com a exemples de frases fetes d'ús corrent en el català de Mallorca presents en el *Diccionari*, n'indiquem una breu mostra. Val a dir que, com és habitual en els diccionaris publicats sobre la matèria, s'hi inclouen la definició pertinent, qualche sinònim i un exemple comprensible.

Anar daixo-daixo

Caminar lentament, sense frissar. | **anar tirar-tira, anar xano-xano** | Va arribar fins a la mar i va veure son pare, que se n'anava daixo-daixo cap a la caseta.

Donar-ho a les cames

Fugir precipitadament. | **comes em valguen, comes (o cametes) ajudau-me** | Els qui podien escapar-se ho donaven a les cames i fugien.

Esser més puta que les genetes

Esser una persona molt astuta. | **sebre el dimoni on se colga, esser més llest que tinya, sebre-la llarga** | La seva amiga és més puta que les genetes.

Fer anques enrere

Negar-se a complir una promesa, tornar arrere d'uns pactes o d'una decisió. | **canviar (o mudar) d'opinió** | Les mobilitzacions varen fer que el Govern fes anques enrere i retiràs la norma.

1 Podeu consultar aquest diccionari en línia a www.dicpc.cat.

Fer de Pere Mateu

Voler comandar o dirigir una empresa o activitat d'una manera presumptuosa, sense estar-hi capacitat ni pertocar-li. | **fer de Pere Nicolau** | Quan arriba la Fira en Tomeu va per tot i no atura de fer de Pere Mateu.

No valer un gafet

No valer res, esser una cosa inútil o mancada de valor. | **no valer una escopinada** | Res del que et va donar no val un gafet.

Ser molt creuós

Es diu de qui dóna molèstia contínua. | **donar creu, tocar els collons (o els bemolls)** | Aquest al·lot em dóna mala vida, és molt creuós.

Sortir com un pinyol de cirereta

Replicar amb vivesa, amb mostra d'irritació o amb gran decisió. | **sortir com un gallet, sortir de polleguera, fer un alça-cul** | Li vaig contar el que passà i em sortí com un pinyol de cirereta.

Treure el trellat (o l'entrellat)

Sortir d'un embull o dificultat, trobar-ne la solució. | **treure en net, treure clarícia, treure'n aguller** | És un problema molt difícil, però arribaré a treure'n el trellat.

Veure bellumes

Es diu per a indicar que qualcú pateix molta fam. | **passar-ho prim, passar-ho magre** | Tenia tanta fam que veia bellumes i les cames li feien figa. |

El plaer de compartir

TRIAS
DES DE 1908

Trias Galetes - Biscuits, S.A.
Ctra. de Sils, 36
17430 Santa Coloma de Farners
Tel. 972 84 12 13
www.trias.cat